

16. 2. 2005

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Volný pohyb plateb a kapitálu v EU

Česká republika tvoří součást vnitřního trhu Evropského společenství (ES), jehož páteří jsou tzv. „čtyři svobody“: volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu. Přestože svoboda volného pohybu kapitálu je nezbytným předpokladem pro fungování ostatních tří svobod, byla umožněna až jako poslední z celé čtveřice.

Svobody poskytovat služby či bez překážek nabízet zboží v jiném členském státě by nemohlo být dosaženo bez možnosti volně za tyto služby či zboží zaplatit. Stejně tak myšlenka vybudování vnitřního trhu, kde z ekonomického hlediska nebudou existovat hranice mezi členskými státy, by nebyla realizovatelná bez možnosti volně investovat tam, kde existuje větší možnost zisku. K uvolnění pohybu plateb (plnění peněžitého závazku) v zásadě došlo v rámci liberalizace pohybu osob, zboží a služeb, ale pohyb kapitálu (investice do obchodních společností, do nemovitostí, operace s cennými papíry, úvěry, různé formy ručení včetně zástavního práva, plnění náhrady škod apod.) byl plně liberalizován až v první polovině 90. let minulého století.

Uvolnění pohybu kapitálu

Důvodem, proč k liberalizaci pohybu kapitálu došlo s takovým zpožděním, je jeho provázanost s ekonomikou členských států a jejich možností ji ovlivňovat. Plně uvolnění pohybu kapitálu se stalo podmínkou i výsledkem vzniku Hospodářské a měnové unie. V jejím rámci byly jednotlivé měnové politiky dvanácti členských států nahrazeny měnovou politikou Společenství vytvářenou Evropskou centrální bankou. Taktéž stav ekonomik, včetně veřejných rozpočtů členských států, se dostal pod přímou kontrolu orgánů Společenství. Liberalizace pohybu kapitálu pak umožnila aplikaci svobody volného pohybu služeb v bankovníctví, pojišťovnictví a na finančních trzích.

Přeshraniční platby a přelévání kapitálu

Výsledkem tohoto vývoje je zprvė to, že členské státy v zásadě nemohou klást jakékoli překážky (např. devizovým zákonodárstvím) uskutečňování hotovostních či bezhotovostních plateb za zboží či služby v rámci vnitřního trhu ES. Od 1. července 2003 rovněž platí, že finanční instituce si musí účtovat stejný poplatek jak za přeshraniční platby uskutečněné v eurech (do výše 12 500 EUR), tak za podobné vnitrostátní platby. Připravovány jsou další harmonizační opatření s cílem usnadnit přeshraniční platby v EU, které by se týkaly i ostatních národních měn členských států.

Zadruhé členské státy nemohou klást žádné překážky volnému přelévání různých forem kapitálu uvnitř ES. Za nepřipustné omezování volného pohybu kapitálu označil Soudní dvůr Evropských společenství např. diskriminaci cizinců při stanovení podmínek pro nabývání nemovitostí, stanovení maximálního počtu akcií, které může nabýt cizí akcionář, či vytváření jiných překážek ze strany držitele zlaté akcie pro vstup cizího kapitálu do zprivatizovaných, dříve státních, společností. Za nepřijatelné byl označen rovněž vnitrostátní zákaz vložit do katastru nemovitostí zástavní právo vyjádřené v měně jiného členského státu.

Povolené výjimky

Členské státy se od těchto zákazů mohou odchýlit pouze ve výjimečných případech. Mohou aplikovat své daňové právo, jež rozlišuje daňového poplatníka podle místa bydliště, mohou přijmout opatření zabráňující porušování vnitrostátních právních předpisů např. v oblasti daní a dohledu nad finančními institucemi a dále mohou přijmout opatření z důvodu ochrany veřejného pořádku a veřejné bezpečnosti (např. v boji proti organizovanému zločinu a praní špinavých peněz).

Na Českou republiku se dále vztahuje přechodná výjimka ze zákazu omezování volného pohybu kapitálu ve formě nabývání nemovitostí: Vůči státním příslušníkům ostatních členských států a jejich společnostem může Česká republika do roku 2009 aplikovat svá pravidla platná před vstupem do Evropské unie, která se týkají nabývání objektů vedlejšího bydlení, a do roku 2011 může uplatňovat pravidla pro nabývání zemědělské půdy a lesů.

SOLVIT

Pravidla pro aplikaci čtyř svobod vnitřního trhu ES jsou komplikovaná a není jednoduché se vždy domoci jejich uplatnění v praxi. Jedním z míst, kam je možné se obrátit o radu a o pomoc, je systém SOLVIT, který si klade za cíl bezplatně a do 10 týdnů vyřešit problémy týkající se porušování komunitárního práva ze strany orgánů veřejné správy. Další alternativou je Evropský mimosoudní systém pro řešení přeshraničních sporů nebo systém FIN-NET pro řešení problémů s přeshraničním poskytováním finančních služeb.

Autor pracuje v advokátní kanceláři Ambruz & Dark, advokáti, v.o.s.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odpovědnost zaměstnavatele a zaměstnance v souvislosti s využitím umělé inteligence](#)
- [Nový návrh zákona o platformové práci - 2. díl: Redefinice závislé práce](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [JIRÍ HARNACH - VEŘEJNÉ ZAKÁZKY LIVE! - ČERVEN 2026](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [10 otázek pro ... Marka Šmůlu](#)
- [Souhrn významných událostí ze světa práva](#)
- [Home office v Česku, Německu a Rakousku: je česká právní úprava práce na dálku dostatečně flexibilní?](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Sdílení elektřiny v obecních projektech, změny po 1.8.2026 a zapojení bateriových úložišť](#)
- [Postoupení pohledávky na náhradu škody v pracovněprávních vztazích](#)